A VÁCZI EGYHÁZMEGYE TÖRTÉNETI NÉVTÁRA

BOLESZLO

MÁSODIK RÉSZ:

A PAPSÁG ÉLETADATAI

Dercsényi Dezső vállalata
Pestvidéki Nyomda Vácon
1917.

bízta meg, hogy azt újonan fölszenteljék[1]). Mivel Bánffy Lukács 1158-ban lett esztergomi érsek, II. Geyza pedig 1162. március 31-én halt meg, ennek a fölszentelésnek ezen időközben kellett megtörténnie s eszerint Ded püspökségének kezdetét 1158-ra is tehetjük. Katona és Pray szerint Deda még 1169-ben is váczi püspök volt.[2]) Deda a középkorban elég gyakran előforduló keresztnév és Párizs-Pápay szerint Didacus, Didák vagy Dedács rövidített alakja[3]).

Jób 1170—1183.?

9. Desericius az ő püspök-katalógusában Mihály után mindjárt Boleszlót nevezi váczi püspöknek, aki szerinte 1182-ben foglalta el a püspöki széket; tehát sem Dedről, sem Jób püspökről nem tud. Medgyessy szerint azonban Mihály után Jób következett és rövid idő mulva esztergomi érsek lett[4]). Schematismusaink 1854. óta azt írják: »Jobus, factus dein Archiepiscopus Strigoniensis, annis 1182—1185.« Lendvay azt állítja, hogy Jób 1170-ben már választott váczi püspök volt, de neve csak III. Béla királynak a nyitrai egyház javára 1183-ban kiállított adománylevelének záradékában fordul elő[5]). Tehát ezek szerint Jób 1170-től legalább 1183-ig volt váczi püspök. Életéről egyebet nem tudunk, mert — mint Knauz bizonyítja — Jób esztergomi érsek (1185—1203) megelőzőleg zágrábi, nem pedig váczi püspök volt; tehát mindazon történetek, amiket Medgyessy, Karcsú, Bednár a mi Jóbunk életéhez fűznek, nem az ő személyét illetik[6]).

Boleszló 1188—1213.

10. Jób utódja a püspöki széken Boleszló vagy Bogyoszló. Az egykorú okmányok így írják: Boleslaus, Bogeslaus, Baillezlawus. Az okmányokban öt évi hézagot találunk a két püspök uralkodása közt, amennyiben Jób neve 1183-ban fordul elő utoljára és Boleszlóé 1188-ban első ízben[7]). Ebből azonban korántsem következik, hogy öt évig üresedésben is volt a püspöki szék; mert III. Béla királynak 1188. évi levelében mellyel az esztergomi káptalannak a piaci vámot adományozta, Boleszlót váczi püspöknek

[1]) Fejér. Codex Dipl. II, 156. — Katona. Historia Critica. II. 455. Fuxhoffer-Czinár. Monasterologia R. Hung. I. 233. Knauz. Monum. Ecclae Strigon. I. 115. — [2]) Historia Critica. IV. 217. — Hierarchia R. Hung. I. 340. [3]) Dictionarium latino-hungar. 145. — [4]) Schemat. Vácz. 1835. XXXVIII. — [5]) Wenzel Árpádkori oktár. XI. 48. — [6]) Monumenta Ecclae Strigon. I. 130. — Schemat. Vácz. 1835. — Vácz város tört. V. 117. — Adatok a püspökök történetéhez. I. 23—24. (Kézirat.) [7]) Tört. Névtár 24 lapján, alulról 12. sor 1182. évszám sajtóhiba.

mondja, ellenben Pált »választott« kalocsainak és Jánost »választott« veszprémineknek[1]). Tehát Boleszló ekkor megerősitett püspök lévén, korábban is lehetett már főpásztor.

Boleszló származásáról azt mondja Katona István, hogy előkelő nemzetségből való; Budai Ezsiás, hogy a Csáki nemzetségből származott; Lányi, hogy Both bihari főispán fia volt[2]). A leleszi monostor alapító levelének tanusága szerint II. Béla király volt a keresztapja és Elvin váradi püspök a fivére; tehát valószinűleg az előkelő Becse Gergely nemzetségből származott, mely Franciaországból jött hazánkba[3]). Püspökségét megelőzőleg budai prépost volt[4]).

Egyházmegyénk egyik legnevezetesebb főpapja. Péterffy áradozó szavakkal magasztalja főpásztori működését. Mihelyt püspöki székét elfoglalta, csekélyszámú és durva erkölcsű papságának megjavításához látott. Mindenben igénybevette káptalanja tanácsát; a jókat jutalmazta, a gonoszokat büntette[5]). Hogy papjai működését hathatósabbá tegye, III. Celesztin pápához engedélyért folyamodott, hogy papságával évenkint, Kisasszony napjának nyolcada alatt, egyházmegyei zsinatot tarthasson. A pápa — Péterffy, Fejér, Katona szerint 1193. Wenzel és Knauz szerint 1196. évi levelével — ezt helyeslőleg tudomásul vette[6]). Hogy papságát a lelkipásztori működésre lelkesítse, még az őt megillető tized egy részéről is lemondott a plébánosok javára.

Boleszló résztvett az országos ügyekben is. Amikor Imre király és öccse, Endre közt a viszály kiélesedett, a főpapok közül János veszprémi, Elvin váradi és Boleszló váczi püspök Endre pártjára állott. A történelem mai világítása mellett mindenki elítéli Endrét, ki ahelyett, hogy a Szentföldre ment volna, az atyjától kereszteshadjáratra hagyott pénzt arra fordította, hogy bátyját a koronától megfossza s akit III. Ince pápa ezért egyházi átokkal és interdiktummal megfenyegetett. De azon nem igen csodálkozhatunk, hogy Boleszló Endre herceg pártjára állott, ha tekintetbe vesz-

[1]) Knauz. Monumenta Eccl. Sstrigon. I. 137. [2]) Historia Crit. V. 194. Magyarország Lexikona. I. 409. Magyar Clerus Érdemei. I. 156. — [3]) Fejér. Codex Dipl. III/I. 157. VII/V. 208. Kézai krónikája (ford. Császár) 65. Vesd össze. Bunyitay. A váradi püspökség tört. I. 81. 150. — [4]) Rupp. Budapest helyrajzi tört. 18. Lányi. Magyar Clérus Érdemei. I. 127. — [5]) Concilia R. Hung. I. 81-84 — [6]) Concilia R. Hung. I. 83 Codex Dipl. VII/I. 290. Historia Crit. IV. 415. Árpádkori új oktár. I. 82. Knauz. Monum. Eccl. Strigon. I. 152.

szük egyrészt azokat, amiket a történetírók Imre király jelleméről mondanak, másrészt azt, hogy a herceg keresztkomája is volt[1]).

Pauler Gyula így írja le ezt a drámai fordulatot: »A forrongás e napjaiban, úgyszólván a kitörés küszöbén, egyszerre hírt vőn Imre, hogy Boleszló váczi püspök közvetíti a levelezést Endre és magyarországi hívei közt s a pénzt, melyet a lázadásra gyűjtöttek, a váczi egyház sekrestyéjében tartja. Imre Váczon termett, 1199. március 10-én volt a kántorbőjt napja, a nagybőjt első hetében. A káptalan ünnepélyes menetben fogadta a királyt, ki a püspököt, a káptalant gyülésre hívta és kívánta, hogy nyissák föl neki kincstárukat. Boleszló vonakodott. A király gyanuja nőtt. Alkonyat felé megint eljött embereivel a székesegyházhoz, melyben a püspök és a káptalan a karban épp a napi ájtatosság befejezéseül a Completorium három Zsoltárát énekelték, beizent a püspöknek, adja ide a kincstár kulcsát és jöjjön ki. Boleszló nem küldötte, nem is mert kijönni. Imre dühös lett; a templomba lépett és parancsolta, hogy nyissák ki a sekrestyét. Boleszló tiltakozott az erőszak, a rablás ellen és az oltárhoz menekült. Papjai körülötte csoportosultak és könnyes szemmel kezdték az éneket: »Tekints reánk, Uram, szent székedből és gondoskodj rólunk«. E passziv ellenállás még jobban felingerelte a királyt; közéjök rohant, Boleszlót megfogta, az oltártól elrántotta és kifelé húzta. A püspök ellenszegült; amint küzdött, az oltár lépcsőjén elesett, de Imre tovább hurcolta a földön, odalökte fegyvereseinek s azok megfogták, a templomból kidobták, a sekrestye ajtaját feltörték. Az őrkanonok most már felnyitotta a a kincstárt. Imre — ami az egyházé volt — ott hagyta; de a Boleszlóét, mit a leleszi kolostornak szánt és a gyanús leveleket elvitte. A püspök ez erőszakos tettért megszentségtelenítve látta a templomot és benne az istentiszteletet eltiltotta; Imre pedig haragjában, hogy Boleszló még dacol, dézsmáját lefoglalta és azzal fenyegetődzött, hogy aki a püspök részéről hírt visz ki az országból, annak szemét kitolatja.[2])«

Boleszló panassza mégis eljutott Rómába, sőt nem lehetetlen, hogy ő maga adta ott elő; mert Imre király ekkép panaszkodik III. Ince pápához intézett levelében: »Országunk némely püspökei ...

[1]) Katona. História Crit. IV. 416. 458. Fessler Geschichten der Ungren. II. 243. Pauler. Magyarnemzet tört. II. 11—12. Horváth Mihály. Magyarország történelme I 476—477. stb. — [2]) A magyar nemzet tört. Bpest 1893. II. 24.

testvérünket ellenünk izgatván, titokban összegyűjtött sereggel segélyezték őt. Ezek közül Bagielaus, Elvinus és János a többinél nagyobb álnoksággal, kegyetlenül és nyiltabban léptek fel ellenünk; sőt ezek egyike, B. váczi (püspök) a mi panaszunkat megelőzve Szentséged előtt, mint véljük hamisan vádolt meg bennünket, hogy az egyház vagyonát elraboltuk, őt megvertük és zsarnokoskodunk... Bármit is mondott az illető püspök, hogy elkövettünk volna Isten és az Egyház tisztelete ellen, ne higyje Szentséged.« III. Ince pápa erre szeretetteljes hangon tartott, de komolyan dorgáló levelet írt a királynak 1199. június 21-én, melyben azt követeli, hogy a váczi egyház kárát térítse meg, különben kénytelen volna őt és országát kánoni büntetéssel sújtani.[1]) Ebből kitűnik, hogy Imre nem csak a püspök magánvagyonához, hanem az egyház értékeihez is nyúlt; sőt még a Boleszló által alapított leleszi monostort is megrongálta, mert későbben tettét megbánva, kárpótlásul a monostornak adományozta azt az adót, melyet a király és királyné népeitől a három főünnepen szedni szoktak.[2]) Imre a teljes engesztelődés jeléül újszülött fiának, Lászlónak keresztatyjául is meghívta Boleszló püspököt.

Boleszló élvezte Róma bizalmát, mert III. Ince pápa őt bízta meg 1199-ben a Kalán pécsi püspök és a földvári apát közt támadt viszály kiegyenlítésével[3]); 1203-ban az esztergomi érsekség betöltése alkalmával támadt ügyek elintézésével[4]); végül a Kereszteslovagok tized-ügyének megvizsgálásával.[5])

II. Endrének király korában is hűséges embere és bölcs tanácsadója volt. A király viszont, a leleszi monostor részére kiállított alapító levélben, tisztázza Boleszlót az ellene felhozott vádak alól és valóságos dicsőítő himnuszt mond erényeiről, így írván róla: »Ad instantiam fidelis nostri Boleslai, Vaciensis Episcopi, quia suae devotionis integritatem multis rerum comperimus argumentis, nolentes tam praeclarae benignitatis obsequia inremunerata relinquere, vel dilui posse nubilo cuiuspiam oblivionis... Quia idem episcopus tempore dilecti fratris nostri Emerici regis, quum ob regiae celsi-

[1]) A váczi jelenetet III. Ince levele (Codex Dipl. II. 358.) és Imre válasza (Wenzel. Árpádkori Oktár. VI. 198.) egymást kiegészitve teljesen tisztázzák. — Szilágyi. Millen. Tört. II. 340. Fessler. Geschichten der Ungarn. II. 243. — [2]) Fejér. Codex Dipl. III I. 160. Péterffy. Concilia R. Hung. I. 86. jegyzet. — [3]) Fuxhoffer—Czinár. Monasterologia I. 234. Sörös. Az elenyészett bencés apátságok. 168. — [4]) Fejér. Codex Dipl. III I. 419. Pauler. A magyar nemzet tört. II. 46. — [5]) Fejér. Codex Dipl. III I. 44.

tudinis ingratitudinem falsi sceleris poenas subiisset; authenticum super serie praedicti testamenti, inclitae recordationis patris nostri bulla Belae regis insignitum, in praesentia nostra pluribus amisisse docuit argumentis.« A király azzal tisztelte meg, hogy meghívta elsőszülött fiának, Bélának keresztapjául.[1])

Boleszlónak legkiválóbb alkotása az a prémontréi prépostság, melyet a Vak-Bélától keresztelői ajándékul kapott zemplénmegyei Leleszen, 1180-ban alapított és melyről részint öröklött családi javaiból, részint vásárolt birtokaiból bőkezűen gondoskodott. III. Béla király függő aranypecsétes kiváltságlevéllel tűntette ki ezen prépostságot, melyet azonban Imre király a püspökkel való viszálykodása idején széttépett.[2]) II. Endre a püspök kérelmére 1214-ben újabb alapító- és kiváltságlevelet állított ki, melynek bevezető sorait idéztük. Ebben elősorolja a monostor régibb és újabb adományozású zemplén- és biharmegyei birtokait, melyek azonban Fejérnél oly hibásan vannak közölve, hogy igen nehéz rajtok eligazodni. — Ezen okmány olvasása közben az hívja ki figyelmünket, hogy Boleszlóról mint élő egyénről ír, holott a levél záradékában Jakabot nevezi »szerencsésen kormányzó váczi püspöknek.«[3]) Sőt már az 1213. évi oklevelekben is Jakab fordúl elő, mint váczi püspök.[4]) Minthogy Boleszló eszerint 1214-ben még élt és Budai, Péterffy, Pray szerint csak 1215-ben halt meg; tehát azt kell vélnünk, hogy Jakab ekkor a már nagyon elaggott Boleszlónak teljeshatalmú segédpüspöke volt.[5]) Boleszló váczi püspök neve előfordul számos okmány záradékában az 1188—1212. évek közt.[6])

Amint fenmaradt életadatai bizonyítják, Boleszló a legkiválóbb főpapok egyike volt. Egyháziassága, jámborsága, törhetetlen jelleme, bölcsesége, igazságossága, bőkezűsége csillan ki az egykorú okmányok szűkszavúságából is.

I. Jakab 1213—1221.

11. Stephanus Tornacensis, a párisi egyetem apátja, arról értesíti III. Béla királyt, hogy Párisban meghalt és az egyetem

[1]) Fejér. Codex Dipl. III I. 133. III II. 194. Wenzel. Árpádkori Oktár XI 139. Pauler. u. o. II. 51. — [2]) Nátafalussy-Lenner Jászó und Lelesz. 38. Fuxhoffer. Monasterologia II. 36. Rupp. Magyarország helyrajzi tört. II. 297. Századok. 1871. 593. — [3]) Fejér. Codex Dipl. III I. 153 163 és 471—479. — [4]) Koller. Historia Eppatus Quinqueeccles. I. 535. Wenzel. Árpádkori Oktár I. 132. VI. 359. — [5]) Polgári Lexikon I. 411. Concilia R. Hung. I. 86. Hierarchia R. Hung. I. 340. — [6]) Fejér. Codex Dipl. II. 245. 289. 301. 326. 375. III I. 22. 32. 47. 69. 71. 102. 108. 123. Wenzel. Árpádkori új oktár. XI 57. 139. Knauz. Monumenta Eccl. Strigon I. 137. 146. 157. 161. 175. 178. 184. 185. 192. 193. 194. 195.

Kislexikon
Lapoda Multimédia

Tanulj nyelvet könnyedén!
Angol Német Olasz Spanyol Francia Holland Japán Orosz

Összesen **139231** kereshető cím

Címszó Illusztráció

Boleszló

- Címszavak elején
- Címszavakban
- Tartalomban
- Bárhol

Keresés

Legyen Ön is szerkesztőnk!
:: Küldjön be címszót! ::

Magyar Angol
Boleszló ----

Magyar Német
Boleszló ----

Címszavak véletlenül

Hajóteher, Klimó, ?op - Marlet, Pinzgaui ló, affektus, Circus, kezelőkészlet, ikerállomás, A costi, Hrasce, felhasználói program, Forgalmaz, Kecsua, Hókotrás, Harpokration, Kálvinistatapló, desperált, desperátus, Malaspina, Szibériai pestis, Molise, Földmérő, Cinkjodid, Meppel, Ákos, ingeniózus

Boleszló

(Bogiszló), a Becse-Gregor nemzetségből, váci püspök volt (1198-1215) s III. Béla, Imre, III. László s II. András királyok alatt élt; B.-nak az országban nagy tekintélye volt, mi abból is kitünik, hogy keresztatyja II. Béla király vala, ő pedig Lászlót s IV. Bélát tartotta a keresztvizre. B. alapította a leleszi prépostságot, melyet nagy kincsekkel halmozott el. Irigyéi a pápa s Imre királynál keresve keresett ürügyök alatt bevádolták. A pápa nem találta B.-t bűnösnek, de a király, kitől elpártolva, a trónkereső András herceghez csatlakozott volt, őt a váci templomban 1199. márc. 10. megtámadván, a kincses szekrények kulcsainak átadására s a templomból való kitakarodásra szólította fel; midőn B. ezek teljesítését megtagadta, Imre lerántotta őt az oltár felső lépcsőjéről, félholtan hurcoltatta ki a templomból s kincseit elvitette. Utóbb kibékült B.-val s oly szoros barátságot kötött vele, hogy még fiának, Lászlónak keresztatyjául is meghivta. B. meghalt 1215 körül; végrendeletet legalább a megelőző esztendőben tett.

Forrás: Pallas Nagylexikon

Copyright Lapoda Multimédia, Designed by XDT-Network

Braille termékek

Játékok

Lapoda XDT

Boleszló, *Bogyoszló* (†1213?): megyéspüspök. - 1180: megalapította a leleszi prem. prépságot. A *MA*-ban 1188-1212: váci mpp. II. *Celesztin*től 1194 k. engedélyt kért egyhm. zsin-ra. András hg. mellé állt, s mert gyanúba fogták, hogy a lázadó hg-nek gyűjt kincseket, 1199. III. 10: *Imre* kir. a váci szegyh-ban megtámadta és elragadta kincseit. Később kibékült vele és László fia keresztapjának kérte föl. Tiltakozott Merániai János kalocsai érs. esztergomi érs-ké választása ellen. - Utóda 1213: *Jakab*. 88

Mendlik 1864:73. (s.v. Boleszlav, 1186-1215: pp.) - *Gams* 1873:383. (s.v. Boleslaus; 1188-1211: váci pp.) - *Horváth M.* I:476. - *Pauler* II:11. - *Pallas* III:437. - *Eubel* I:511. (†1213) - *Chobot* II:460. - *Schem. Vac.* 1970:108. - *Györffy* 1983:472.